

Recenzja pracy doktorskiej dorobku konserwatorskiego i artystycznego Pana mgr Łukasza Wojtowicza pt. "Konserwacja, restauracja i re-organizacja wyposażenia świątyni w Odrzechowej. Rozwiązania konserwatorskie w kontekście przemian kulturowych i zmian konfesyjnych na terenach południowo-wschodniej Polski po 1945".

Pan Łukasz Wojtowicz po ukończeniu i zdaniu matury w I Liceum Ogólnokształcącym im. KEN w Sanoku (2000-2004) podejmuje studia w Wyższej Szkole Zawodowej im. Jana Grotka w Sanoku na kierunku plastycznym (2004-2005). Kolejny etap edukacji przypada na lata 2005-2012 w ASP w Warszawie na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki w specjalizacji Konserwacja Malarstwa i Drewnianej Rzeźby Polichromowanej.

Pracę dyplomową pt. "Konserwacja i restauracja marmoryzacji pochodzącej z zamku w Olesku, wkomponowanej w blat drewnianego stolika pamiątkowego" zrealizował pod kierunkiem dr hab. Pawła Jakubowskiego.

Po otrzymaniu tytułu magistra zostaje zaangażowany na tymże Wydziale na stanowisku asystenta w pracowni konserwacji i restauracji na podłożach ruchomych, gdzie jego praca zawodowa i dydaktyczna jest kontynuowana do dzisiaj.

W ciągu kilkunastoletniej pracy na Wydziale uczestniczy w wielu zespołach konserwatorskich i jest realizatorem projektów indywidualnych (daw. cerkiew w Odrzechowej), konserwacji malarstwa sztalugowego i ściennego oraz różnych obiektów sztuki sakralnej.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska pt. "Konserwacja, restauracja i re-organizacja wyposażenia świątyni w Odrzechowej. Rozwiązania konserwatorskie w kontekście przemian kulturowych i zmian konfesyjnych na terenach południowo-wschodniej Polski po 1945 roku" zawiera ogromny materiał konserwatorski i badawczy zawarty w IV tomach + zeszyt z barwną dokumentacją zdjęciową dotyczącą dorobku zawodowego, wybranych realizacji konserwatorskich, wybranych realizacji malarstwa ściennego, rzemiosła artystycznego i tradycyjnego ciesielstwa oraz własnych prac malarskich i rysunkowych.

Tom I w części I zawiera cztery rozdziały zawarte na 268 stronach. Pierwszy rozdział to ogólne dane historyczne, rozdział drugi to stosunki władz PRL do zabytków architektury cerkiewnej na terenie południowo-wschodniej Polski oraz próby jej ochrony po 1947 roku.

Rozdział 3 dotyczy losów cerkwi pow. sanockiego. Rozdział 4 i ostatni części tomu I to przykłady postępowania wobec zagrożonych cerkwi.

Tom I części II na 200 stronach zawiera osiem rozdziałów zakończonych podumowaniem wniosków wynikających z analizy zagadnień badawczych i konserwatorskich zabytków pochodzących z dawnej cerkwi pw. Narodzin św. Jana Chrzciciela w Odrzechowej.

Zakończeniem tomu I części II to rozwinięcie stosowanych w tekście skrótów, spis ilustracji, tabel i bibliografii w 184 pozycjach.

Tom II dotyczy części badawczej zawartej w 11 aneksach na 179 stronach.

Wszystkie aneksy dotyczą opracowania budowy technologicznej w zakresie stratygrafii warstw malarskich, wypełniaczy, pigmentów i pozłoty w takich obiektach jak:

- ikona przedstawiająca Narodziny w. Jana Chrzciciela z kościoła w Odrzechowej
- ikony : św. Mikołaja z kościoła w Odrzechowej
- ikony pt. "Chrystus Pantokrator" (autorstwa Juliana Pankiewicza)
- ikony "Chrystus Wielki Archijerej" w kościele w Odrzechowej
- ikony "Apostoł św. Piotr" z Muzeum Archidiecezjalnego w Przemyślu
- ikony " Prorok – król Dawid" z Muzeum Archidiecezjalnego w Przemyślu
- ikonostatu autorstwa Juliana Pankiewicza z daw. cerkwi pw. Narodzin św. Jana Chrzciciela w Odrzechowej
- analiza metali z krzyża procesyjnego z cerkwi w Odrzechowej
- ołtarz boczny z daw. cerkwi pw. Narodzin św. Jana Chrzciciela z Odrzechowej
- elementy baldachimu z prezbiterium daw. cerkwi pw. Narodzin św. Jana Chrzciciela w Odrzechowej

III tom to kompletna i wyczerpująca dokumentacja fotograficzna przedstawiająca cały proces konserwatorski na wybranych obiektach w Odrzechowej. Zakończeniem tak bogatej dokumentacji zdjęciowej jest projekt oraz realizacja głównej nastawy ołtarzowej w prezbiterium kościoła pw. Św. Jana Chrzciciela w Odrzechowej.

Określenie i usystematyzowanie konserwatorskich problemów dotyczącej

cerkiewnej architektury na terenie południowo-wschodniej Polski to główny cel niniejszej dysertacji przedstawionej do recenzji.

Pan Łukasz Wojtowicz jako wieloletni mieszkaniec województwa rzeszowskiego i powiatu sanockiego miał możliwość poznania w szerokim aspekcie uwarunkowań historycznych, społecznych i politycznych tego regionu, które miały znaczący wpływ na obecność, charakter sztuki i architektury sakralnej kościołów na tych terenach wschodniej Polski.

Wrażliwość, duża aktywność, dociekliwość i zaangażowanie doktoranta w problematyce konserwatorskiej znalazło finał w jego pracy doktorskiej dotyczącej restauracji, konserwacji oraz realizacji wyposażenia dawnej cerkwi pw. Narodzin św. Jana Chrzciciela w Odrzechowej - obecnie to kościół rzymsko-katolicki.

Autor w sposób całościowy, profesjonalny i logiczny dokumentuje rozpoznanie zachowanych obiektów pod kątem historycznym, technologicznym, ikonograficznym i stylistycznym co umożliwiło proces ich konserwacji. Dane historyczne oraz ich ogólne uwarunkowania określają w szerokim zakresie wyczerpująco i rzetelnie obecny stan wiedzy dotyczący tych regionów południowo-wschodniej Polski.

Wieloletnie doświadczenie autora w zakresie malarstwa i badań konserwatorskich przedstawione w niniejszej dysertacji metodyka badawcza prezentuje szeroki zakres badań związanych z problematyką ściśle konserwatorską, m.in. : badania materiałowe, badania stylistyczno-porównawcze, analizy konserwatorskie czy też literaturowe i muzealne.

Znajomość doktoranta tych terenów, jak i mieszkających tam ludzi umożliwiło wykorzystanie tych wszystkich analiz w opracowaniu projektu reorganizacji wnętrza świątyni w Odrzechowej.

Cała część badawcza rzetelnie i wyczerpująco prezentuje do wszystkich obiektów ich stan zachowania oraz dokonych analiz takich jak: podobrazia i ich rodzaje zapraw oraz poszczególnych warstw malarskich, ich techniki i jakości artystycznej dzieła.

Przedstawiona praca do recenzji zawiera obszerny materiał badawczy, a także cenny kontekst naukowy. Szeroka wiedza autora, jak i znajomość wiedzy w zakresie historii, techniki i technologii unikatowego zespołu zabytków, ich proveniencji, licznych fotografii, ilustracji, rysunków. Szczegółowych informacji przeprowadzonych badań stwarza znaczący materiał naukowy w dziedzinie sztuki konserwatorskiej. Celowym i uzasadnionym byłby kontekst historyczny i badawczy w dodatkowym

opracowaniu wydawniczym dokumentującym całościowe rozpoznanie wszystkich zachowanych obiektów w Odrzechowej. Połączenie wszystkich wątków w zawartej pracy stało się podstawą poznania historii problemów konserwatorskich w opisanym zabytku, jakim jest cerkiew pw. Narodzin św. Jana Chrzciciela w Odrzechowej.

Pan Łukasz Wojtowicz po ukończeniu studiów w 2012 roku został zatrudniony na pełnym etacie na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie na stanowisku asystenta w Pracowni Konserwacji i Restauracji Malarstwa, gdzie pracuje do dzisiaj.

Program nauczania dotyczy zajęć ze studentami na II i III roku, obejmujący zajęcia praktyczne oraz cykl wykładów dotyczących metodyki konserwacji malarstwa sztalugowego oraz etyki konserwatorskiej.

W latach 2015-17 pełni funkcję opiekuna stypendystów w ramach międzynarodowych warsztatów organizowanych przez Narodowe Centrum Kultury z Polskim Komitetem do Spraw UNESCO i ASP w Warszawie. Prowadzenie projektu badawczego "Analiza porównawcza warsztatu malarskiego ikon karpackich od XVII do XIX wieku n/p badań fizyko-chemicznych wybranych dzieł ze zbiorów polskich" i w projekcie badawczym "Nowoczesne studium konserwatorskie – innowacyjne rozwiązanie oraz metody konserwacji i restauracji malarstwa na podłożach ruchomych".

Pan Łukasz Wojtowicz swoją aktywność i zaangażowanie w procesie dydaktycznym Wydziału potwierdza również w swojej pracy zawodowej. W dostarczonej dokumentacji, realizacji konserwatorskich i restauratorskich dzieł sztuki od 2005 do 2020 wykonał 35 prac i projektów konserwatorskich. Pozwolę sobie tylko kilka z nich wymienić:

- udział w pracach konserwatorskich dotyczących ołtarzy drewnianych w kościele Przemienienia Pańskiego w Sanoku (ołtarz główny oraz boczne z XIX w) w 2005-7 roku
- konserwacja przy ołtarzu głównym zkościoła pw. Matki Boskiej w Porażu (XVIII w), prace pozłotnicze i konserwacja figur drewnianych (2009 r)
- cykl prac konserwatorskich w Muzeum Pałacu w Wilanowie obraz plafonowy (2 poł.XVII w) w Sypialni Króla oraz XIX – wiecznych drewnianych boazerii w Pokoju Holenderskim w 2011 roku
- udział przy konserwacji polichromii ściennej w cerkwi pw. Świętej Trójcy w Międzybrodziu (XIX w) w 2012 roku
- konserwacja ikony "Chrystus Pantokrator" z ikonostasu w cerkwi pw. Św. Trójcy w Międzybrodziu w 2013 roku

- konserwacja trzech ikon (św. Mikołaj, Matka Boska Eleusa, św. Jerzy – XIX wiek) 2014 rok
- konserwacja trzech drewnianych feretronów (XIX i XX wiek) pochodzących z cerkwi pw. Narodzin św. Jana Chrzciciela w Odrzechowej w 2015-17
- realizacja autorskiego projektu konserwatorsko-badawczego zabytkowego wyposażenia w dawnej cerkwi w Odrzechowej 2016 roku
- odkrycie i badania polichromii Tadeusza Popiela z 1907 roku w kościele pw. Przemienienia Pańskiego w Sanoku
- udział w pracach konserwatorskich dotyczących dekoracji sgraffitowej elewacji pałacu biskupów krakowskich w Kielcach 2019 rok.

Doświadczenia zawodowe oraz szerokie zainteresowanie doktoranta okazały się jakże przydatne w poznaniu historii terenów południowo-wschodniej Polski, a oczekujących jeszcze wiele obiektów zabytkowych na ich konserwatorską pomoc i opiekę.

Pan Łukasz Wojtowicz poza pracą dydaktyczną i konserwatorską na Wydziale, a także na Uczelni jest obecny w pracach organizacyjnych takich jak:

- redaktor strony internetowej, wprowadzanie treści oraz aktualizowanie informacji i przygotowanie postów
- koordynator zespołu przygotowującą wystawę "Sztuka na zawsze" z okazji 75 lecia Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP Warszawa
- opiekun Koła Rzemiosła i Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kultury (od 2013 roku)
- cykl warsztatów ramiarskich dla studentów macierzystego Wydziału, opieka techniczno-merytoryczna
- prowadzenie ze studentami Wydziału warsztatów pozłotniczych w Muzeum Rzemiosła w Krośnie.

Jest również organizatorem wielu wystaw promujących zwód konserwatora takich jak: "Tajemnice w Odrzechowej", wystawa "Szlakiem karpaccich ikonopisów" – w ramach festiwalu X Noce Kultury Galicyjskiej.

Duża aktywność Pana Łukasza Wojtowicza jest dostrzegana przez władze Uczelni i rektora nagrodą za:

- zaangażowanie w prace dydaktyczną oraz duży wkład w rozwój uczelni w 2014 roku
- za wytrwałość w kształceniu młodych pokoleń w poszanowaniu tradycji i

otwartości na toczące się przemiany w sztuce (2016 rok)

- za wkład w rozwój popularyzowania konserwacji i restauracji dzieł sztuki w Polsce i na świecie (2023 rok).

W formie nagrody otrzymuje stypendium ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, realizacja autorskiego projektu konserwatorsko-badawczego pt. "Projekt konserwatorski dla zabytkowego wyposażenia dawnej cerkwi w Odrzechowej" 2016 r.

W roku 2023 otrzymuje brązowy medal turnieju finałowego III ligi hokeja na lodzie PZHL!

Przedłożona rozprawa doktorska do recenzji wraz z wyczerpującą dokumentacją, osiągnięć konserwatorskich, naukowych, dydaktycznych, artystycznych, organizacyjno-społecznych oceniam bardzo wysoko i spełniają wszelkie warunki do uzyskania stopnia doktora sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Prof. Jerzy Nowosielski

wrzesień 2023 r